

Oponentský posudek disertační práce

Autorka: Mgr. Lenka Dvořáková

Název: Biodiverzita ptáků a její ochrana v rozptýlené zeleni střední Evropy – význam biotopu, krajinné mozaiky a managementu

Předložená disertační práce je věnována odpovědi na otázku, jaké vlastnosti rozptýlené zeleně ovlivňují biodiverzitu ptáků na krajinné úrovni. Práce je tvořena strukturovaným a spojujícím komentářem celkem čtyř článků publikovaných v impaktovaných časopisech, které tvoří přílohu práce. Předkladatelka disertační práce je hlavní autorkou tří z těchto článků, v jednom případě je spoluautorkou, kdy se podílela na všech fázích prováděného výzkumu. Vlastní komentář se sestává z Úvodu, členěného na úvodní představení cílů práce a dalších šest kapitol věnovaných různým vlastnostem rozptýlené zeleně potenciálně významným pro druhovou diverzitu a početnost ptáků. V pěti kapitolkách je stručně, ale přitom výstižně popsán způsob, jakým vlastní výzkum autorky a týmu spoluautorů přispěl k prohloubení poznatků o významu daných vlastností rozptýlené zeleně pro biodiverzitu ptáků. Každá z těchto kapitol přitom odkazuje na jeden z publikovaných článků uvedených v příloze, kde lze dohledat všechny další metodické detaily provedených výzkumů i další podrobnější výsledky a jejich interpretaci. V poslední kapitole je význam rozptýlené zeleně hodnocen nejen ve vztahu k biodiverzitě ptáků, ale i několika dalších taxonomických skupin. Toto rozšíření velmi obohacuje a rozšiřuje závěry celé práce, ač současně ukazuje limity, s jakými lze výsledky zjištěné pro ptáky zobecňovat. Navazující kapitola Závěr přehledně a hutně shrnuje nejdůležitější dosažené výsledky dosažené v publikovaných studiích a závěry z nich vyplývající. Práci doplňuje rozsáhlý seznam literatury, který dokládá přehled autorky v daném oboru.

Odbornou kvalitu vyčtených cílů práce, provedených terénních výzkumů, vyhodnocení jejich výsledků a jejich prezentace ve formě odborných článků autorka dostatečně prokázala publikací studií v odborných recenzovaných časopisech. Nadto lze kladně hodnotit, že autorka si osvojila práci v širokém týmu kolegů a vykročila z úzce ornitologického pojetí studie, což významně zvýšilo cennost dosažených výsledků. Zároveň bych chtěl ocenit a vyzdvihnout, jakým způsobem si autorka poradila s interpretací nejednoznačných výsledků, která podle mého názoru přesně odpovídá výpovědní hodnotě výsledků. Autorku neodradila nejednoznačnost výsledků a příkladně z ní postupně vystavěla interpretaci, která přesvědčivě dokládá význam jednotlivých dílčích výsledků, aniž by přehlížela jejich limity či přeceňovala některé výsledky na úkor jiných. Tyto výsledky mají poměrně velký aplikační potenciál pro praktickou ochranu přírody, a kromě toho vedou k řadě nových dosud nezodpovězených otázek, na jejichž zodpovězení se bude, věřím, sama autorka ve své budoucí práci podílet. Ve své disertační práci podle mého soudu jednoznačně dokázala předpoklady pro odbornou vědeckou práci na vysoké úrovni. Měl-li bych uvést nějaký věcný nedostatek práce, pak lze zmínit, že autorka mohla přeci jen hlouběji diskutovat vlivy některých faktorů úzce souvisejících s vlastnostmi rozptýlené zeleně, na něž v práci jen nepřímo odkazuje. K těmto faktorům míří některé mé otázky k obhajobě.

Po formální stránce nemám k práci podstatnější připomínky, práce je přehledná, s minimem překlepů a chyb. Vzhledem k vysoké kvalitě práce je trochu škoda, že se těch několik drobných chyb, které v práci jsou, vyskytuje ve zvláště exponovaných částech textu jako je vlastní název práce („střední“ místo „Střední“) či formulace cílů práce (střídaté použití termínů „biodiverzita“

a „biodiversita“). Při letmém nahlédnutí do práce tak mohou tyto drobnosti navodit v potenciálním čtenáři zbytečně nepříznivý dojem.

Jako celek hodnotím předloženou disertační práci jako velmi zdařilou, splňující nároky kladené na disertační práci a doporučuji ji k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

1) Autorka zjistila vyšší druhovou diverzitu ptáků uvnitř studovaných vojenských prostorů ve srovnání se zemědělskou krajinou vně těchto prostorů. Současně však zjistila, že se biotopová mozaika uvnitř vojenských prostorů neliší od vnější zemědělské krajiny. Vyšší druhovou diverzitu ptáků vysvětluje větší mozaikovitostí a nahodilostí rozptýlené zeleně uvnitř vojenských prostorů a možná také kvalitou biotopů. Kvalitou biotopů se v této studii sice nezabývala, ale lze souhlasit s jejím předpokladem, že bude v mnoha ohledech ve vojenských prostorech vyšší. Bylo by velmi cenné, kdyby tyto další potenciálně významné faktory vedoucí k vyšší kvalitě biotopů ve vojenských prostorech autorka v práci alespoň rámcově diskutovala. Zejména mám na mysli rozdílnou trofickou úroveň biotopů rozptýlené zeleně ve vojenských prostorech a zemědělské krajině, která je daná zejména všudypřítomnou eutrofizací biotopů blízkých trvale obhospodařovaným pozemkům v zemědělské krajině. Rovněž otázka vlivu biocidů na studované skupiny bezobratlých je v odborné literatuře diskutována a může potenciálně ovlivňovat kvalitu biotopu (potravní nabídku pro ptáky). Prosím autorku o komentář.

2) V prvním odstavci na straně 28 autorka uvádí, že v současnosti je přirozenému vývoji vegetace ponechána jen menší část vojenských prostorů, zatímco ve většině jsou ustanovena chráněná území různého stupně ochrany nebo různý komerční způsob využití. Z této formulace nepřímo vyplývá, že přirozený vývoj vegetace je možný jen mimo chráněná území. Je toto vyznění autorkou zamýšlené či nechtěné a může jej případně nějak blíže vysvětlit?

3) V návaznosti na předchozí otázku si na základě všech výsledků dosažených v průběhu disertační práce dovoluji vyzvat autorku k nástupu nejvhodnějšího managementu opuštěných vojenských prostorů a nelesních stanovišť velkoplošných chráněných území. Jak by jej formulovala, kdyby měla možnost na základě současných znalostí rozhodnout, jakým způsobem bude probíhat péče o tato území v následujících letech?

V Praze 2.12.2024

doc. RNDr. Jan (Jeňýk) Hofmeister, Ph.D.

